

Якимишин І.Д.

*Львівська національна академія ветеринарної медицини
імені С.З.Гжицького*

**ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО
ФУТБОЛУ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД (1944-1960 рр.)**

Анотація

Якимишин І.Д. Історичні аспекти розвитку західноукраїнського футболу в післявоєнний період (1944-1960 рр.).

Стаття присвячена дослідженню історико-соціальних аспектів становлення та розвитку футболу у західних областях України в післявоєнний період (1944-1960 рр.).

Ключові слова: історико-соціальні аспекти, спортивні клуби, патріотичні сили, національні команди, післявоєнний період.

Аннотация

Якимишин И.Д. Исторические аспекты развития западно-украинского футбола в послевоенный период (1944-1960 гг.).

Статья посвящается исследованию историко-социальных аспектов становления и развития футбола в западных областях Украины в послевоенный период (1944-1960 гг.).

Ключевые слова: историко-социальные аспекты, спортивные клубы, патриотические силы, национальные команды, послевоенный период.

Annotation

Yakymyshyn I.D. Historical aspects of the development of Western Ukrainian football in post-war period (1944-1960).

The article is devoted to the investigation of historical and social aspects of establishing and development of football in Western regions of Ukraine in post-war period (1944-1960).

Key words: historical and social aspects, sport clubs, patriotic forces, national football teams, post-war time.

Постановка проблеми полягає в вивченні умов становлення, розвитку і досягнень західноукраїнського футболу за період з 1944 по 1960 рр. в кожній області зокрема, а також впливу історико-соціальних умов та структурні особливості розвитку і функціонування клубів і команд областей Західної України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, мета роботи. В процесі проведення досліджень архівних матеріалів та інших публікацій, проведення бесід з очевидцями та учасниками подій, вивченні особливостей історико-соціальних аспектів різних областей Західної України виявлені і чітко визначені умови, дати, події, факти, що стосуються становлення і досягнень західноукраїнського футболу. В статті приділено відповідну увагу не тільки клубам і командам, які представляли кожну область в різних змаганнях на зонально-державному та міжнародному рівні, а і досягнення популярних команд, які брали участь в змаганнях на обласному (місцевому) рівні.

Методика. Дослідження ґрунтується на комплексному підході до вивчення літературних джерел: спеціальної літератури з розвитку західноукраїнського спорту, зокрема футболу, архівних матеріалів, спогадів учасників і очевидців змагань, матеріалів інтерв'ювання керівників відповідних організацій та документів.

Дослідження проводилось при взаємодії таких напрямків сучасної науки: історії фізичної культури та спорту, теорії і методики фізичного виховання, соціології, філософії. Використовувалися хронологічний та проблемний підходи у викладенні матеріалів.

У процесі роботи використано такі методи дослідження: метод теоретичного аналізу та узагальнення даних науково-методичної літератури і офіційних документів, методи соціологічного дослідження, метод узагальнення.

Матеріали досліджень, дискусія. У вересні 1939 року, саме перед стартом нового футбольного сезону, на Прикарпаття прийшли радянські

війська. Зміна влади зламала і звичну структуру змагань. Замість команд, що існували на той момент, прийшли інші з незвичними назвами: “Спартак”, “Динамо” тощо.

Воєнні дії, проведені Червоною Армією в 1944 році, призвели до відступу німецьких військ і до відновлення радянської влади в західних областях України.

Негайно почали відновлювати свою діяльність і владні структури, які були евакуйовані у зв'язку з окупацією. Відновлювали свою роботу і фізкультурно-спортивні організації, тобто міські, районні та обласні комітети фізкультури і спорту, а також ради добровільних спортивних товариств відповідних рівнів. Всі вони активно включились в роботу з розвитку масової фізичної культури і спорту, особливо футболу [1].

На відміну від існуючої за часів Австро-Угорської імперії та Польщі практики, коли спортивні організації та клуби створювались за національними та виробничими ознаками, в умовах радянського часу спортивні товариства створювались за принципом профспілково-виробничої належності робітників, службовців, учнівської, студентської молоді та працівників села. Було створено такі спортивні товариства: “Спартак”, “Динамо”, “Наука”, “Буревісник”, “Харчовик”, “Урожай”, “Трудові резерви” та інші, які культивували та розвивали і футбол. Фінансування спортивних товариств здійснювалось за рахунок профспілкових і державних коштів [1].

У Львові ще до кінця 1944 року було створено дві команди з назвами “Спартак” та “Динамо”. Послаблення гри провідних команд всього західного регіону України, крім Закарпаття, відбулося з причини проведення в дію в 1947 році так званої операції “Вісла”, тобто масового переселення українців з Польщі і поляків з України до Польщі. Серед репатріантів були і відомі футболісти, виїзд яких негативно відбився на спортивних результатах команд, які представляли західний регіон на всесоюзній та республіканській арені.

Серед українців, що переселились в Україну, був і відомий улюбленець вболівальників м. Львова, талановитий гравець М. Турко, який в роки Другої світової війни був гравцем віденського “Рapidу”. Варто нагадати, що львівський “Спартак” за три роки у всесоюзних змаганнях зарекомендував себе як колектив, який з кожним роком підвищував рівень своєї гри і посідав позиції лідера серед українських команд другої ліги [1,5].

В місті Дрогобич у перші повоєнні роки провідним клубом був “Спартак”, який брав участь у першості України серед колективів фізкультури.

Розвиток закарпатського футболу радянського періоду бере свій початок з 1945 року. Вже 31 травня було створено комітет фізкультури та спорту при НРЗУ (Народна Рада Закарпатської України) і проведено перший чемпіонат, в якому взяло участь 10 команд.

У червні 1945 року створено збірну команду, яка репрезентувала закарпатський футбол на першій післявоєнній спартакіаді України. Зокрема, М. Урам – чемпіон спартакіади України 1945 року, в кінці 40-х років грав в італійських клубах “Луккеза” та “Спеція” [1,4].

В 1946 році команда “Спартак”(Ужгород) стала першим післявоєнним чемпіоном України. Цей почесний титул вона виборювала ще двічі (у 1950 та 1958 рр.). В місті Мукачево в 1948 році створюється команда “Динамо”. Багато вихованців цього колективу виступали в провідних клубах Радянського Союзу.

З встановленням на Івано-Франківщині радянської влади змінилась і структура проведення змагань. Чемпіонат в ту пору проводився за принципом осінь-весна.

Команда “Спартак” (Івано-Франківськ) в першості України виступає серед колективів фізкультури з 1949 року. В 1954 році стає переможцем зони і учасником фінального турніру, в якому фінішувала лише другою, а вже в наступному 1955 році здобуває титул чемпіона України, стає переможцем перехідних ігор і здобуває путівку в клас “Б”.

В 1957 році “Спартак” посідає перше місце в своїй зоні, а в фіналі переможців зон, який проходив у Ташкенті, посідає друге місце, поступившись першим місцем “Адміралтейцю” з міста Ленінграда, який здобув путівку до вищої ліги. Звичайно, допустити команду маловідомого міста у компанію клубів Києва, Москви, Тбілісі, Ленінграда федерація футболу СРСР просто не могла [1].

Від чернівецької області в змаганнях брали участь такі команди: “Спартак”, яка виступала в західній українській зоні в першості СРСР, “Динамо” — в 1949 році бере участь в чемпіонаті СРСР в другій групі української зони, “Буревісник” — в 1956 році бере участь в чемпіонаті України, в 1958 році беруть участь дві чернівецькі команди “Авангард” та “Динамо”. В наступному 1959 році в чемпіонаті України знову виступають дві команди: “Авангард” та “Машинобудівник” [3].

Команди Тернополя брали участь в чемпіонатах під різними назвами: з 1952 року по 1956 рік “Динамо”, в 1959 році “Авангард”/ “Цукровик”. [2]

В 1948 році луцьке “Динамо” вдало виступило в розиграші кубка України і стало переможцем кубка. На зміну динамівцям прийшли офіцери, які створили власну футбольну команду при будинку офіцерів. Окрім луцької команди наприкінці 50-х на республіканській арені грають нововолинський “Шахтар” і команда Володимир-Волинського [1].

В 1946 році відбувся дебют Рівненської команди “Локомотив” в першості СРСР. В наступні роки рівненський футбол в першості УРСР був представлений тільки серед команд колективів фізкультури командами “Локомотив”, “Динамо”, “Колгоспник”, які в 1948, 1956 та 1957 роках ставали переможцями своїх зон і вдало виступали в фінальних турнірах. Сезон 1958 року особливо пам’ятний в історії рівненського футболу. Саме тоді “Колгоспнику” було надано право виступати в першості СРСР серед команд майстрів класу “Б” [1].

Висновки

Слід зазначити, що соціально-політичні зміни в західних областях України на початку радянського періоду дали позитивний поштовх у спорті і зокрема у футболі. Активно велось будівництво нових спортивних майданчиків, стадіонів, що сприяло розвитку масового футболу.

Література

1. Соломонко В.В., Соломонко О.В., Молнар М.В., Щербей М.М. Нариси з історії західноукраїнського футболу. — Ужгород.—2003.— 146с.
2. Легкий Левко. Футбол Тернопілля.— Тернопіль.—2002.— С.169.
3. Коржевський В.Н., Степанчук В.В. Летопись буковинского футбола (1902-1992 г.г.).— С.102.
4. Федак В.В. Закарпаття у спортивному вимірі.— Ужгород.—1994 р. С.149.
5. Євген Попов Футбольна карта України, випуск 1. Львів 1894-1939 рр.— Львів —1997. С.47.
6. Вацеба О. Нариси з історії західноукраїнського спортивного руху. —Львів — 1996. —264с.